

houtzaagmolens

De Rat - IJlst

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

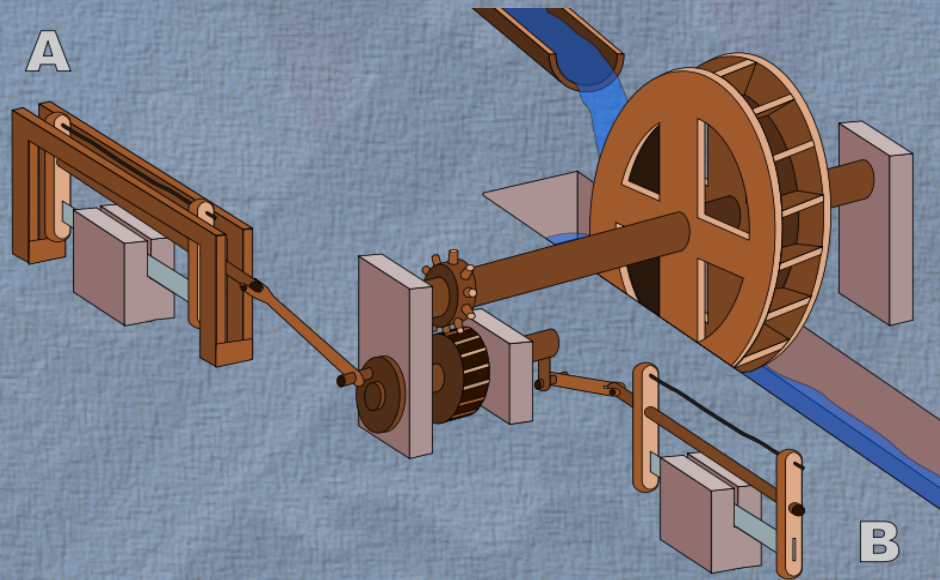
- Hout wordt al heel lang gebruikt
- Zagen al bekend vanaf 5000 vC
- Hard en zwaar werk
- Tot ongeveer 1600 handwerk
- Gilden van Handzagers

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

- De krukas bestond al heel lang
- Zaagmolens in de Romeinse tijd 300 nC

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

- Krukassen vanaf 900 nC bij de Arabieren
- In 1420 al bekend in Europa
- En dus NIET de uitvinding van ..

**Cornelis Cornelisz. uit Uitgeest
(Patent van 1597)**

Later ook bekend door de kollergang..

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

- “Krelis Lootsje” of “Krelis Lootjes”
- getrouwd met Trijn Pieters
- Trijn was dochter van de molenaar van de meelmolen de 'Krijgsman' op de Meldijk.
- Leeghwater heeft hem vaak gesproken

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

- Cornelis bouwde een wipmolen
- Met een verlengde wateras naar buiten
- Die in een gebouwtje uitkwam
- Waarin een omgekeerd zaagraam
- De krukas zat dus onderin!

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

- Een boos gilde van handzagers...
- Dan maar “de boer op”
- De molen op een vlot gezet
- Gekocht door Zaankanter Dirck Sijbrandsz
- Het was een hele ranke wipmolen
- Die daarom de naam “Het Juffertje” kreeg

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

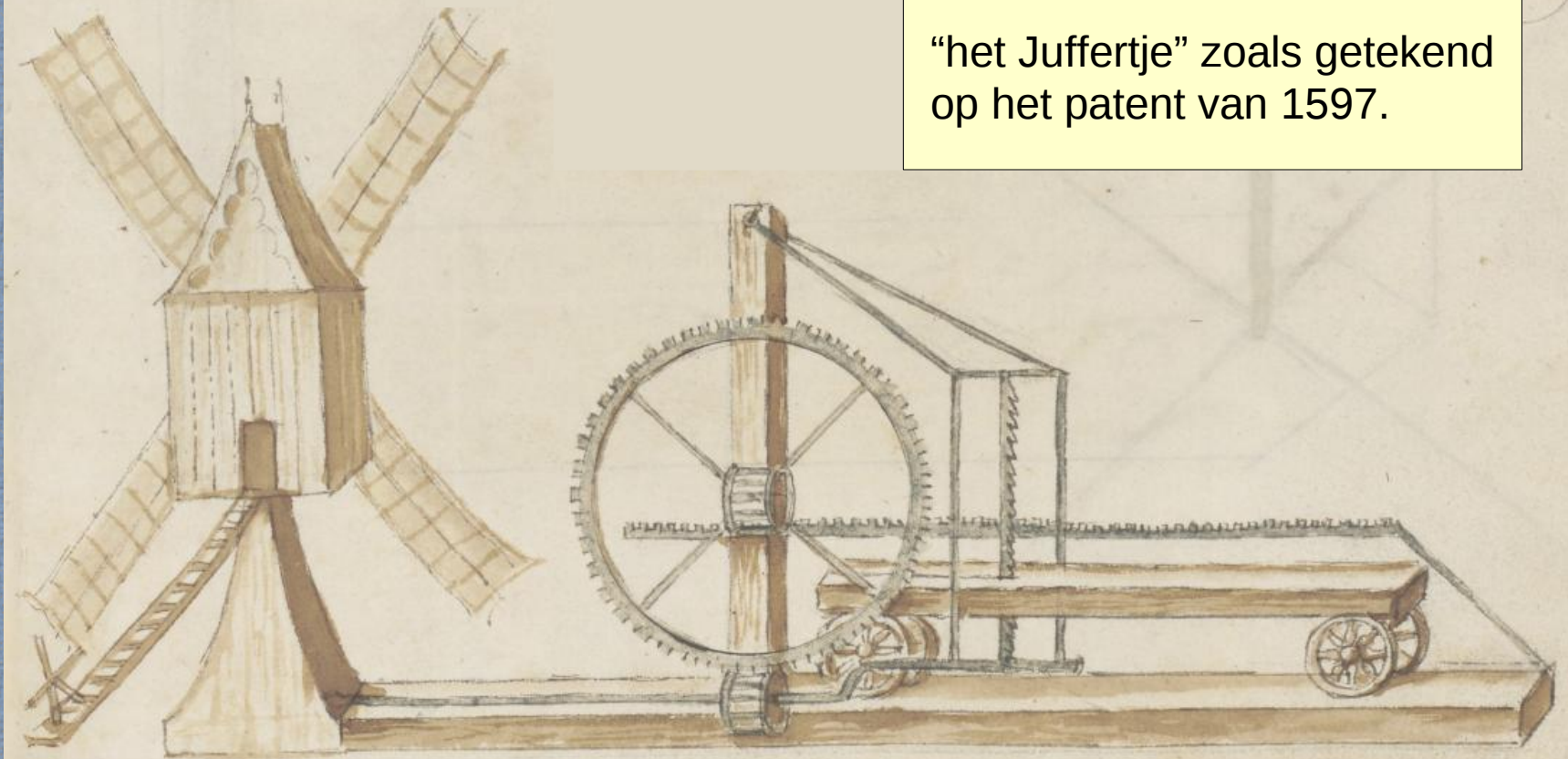
*Ick was de eerst die t houdt
Met Saegen Stucken Saegde
Dat menigh Wonder Was
En Wonder Wel Behaegde
Waar Doort Gekomen Is
Ten Nutten Aen den Dagh
Hoe dat Ment houdt optHeft
En Spoedig Saegen Magh!*

Slochter molenstichting

Houtmolens

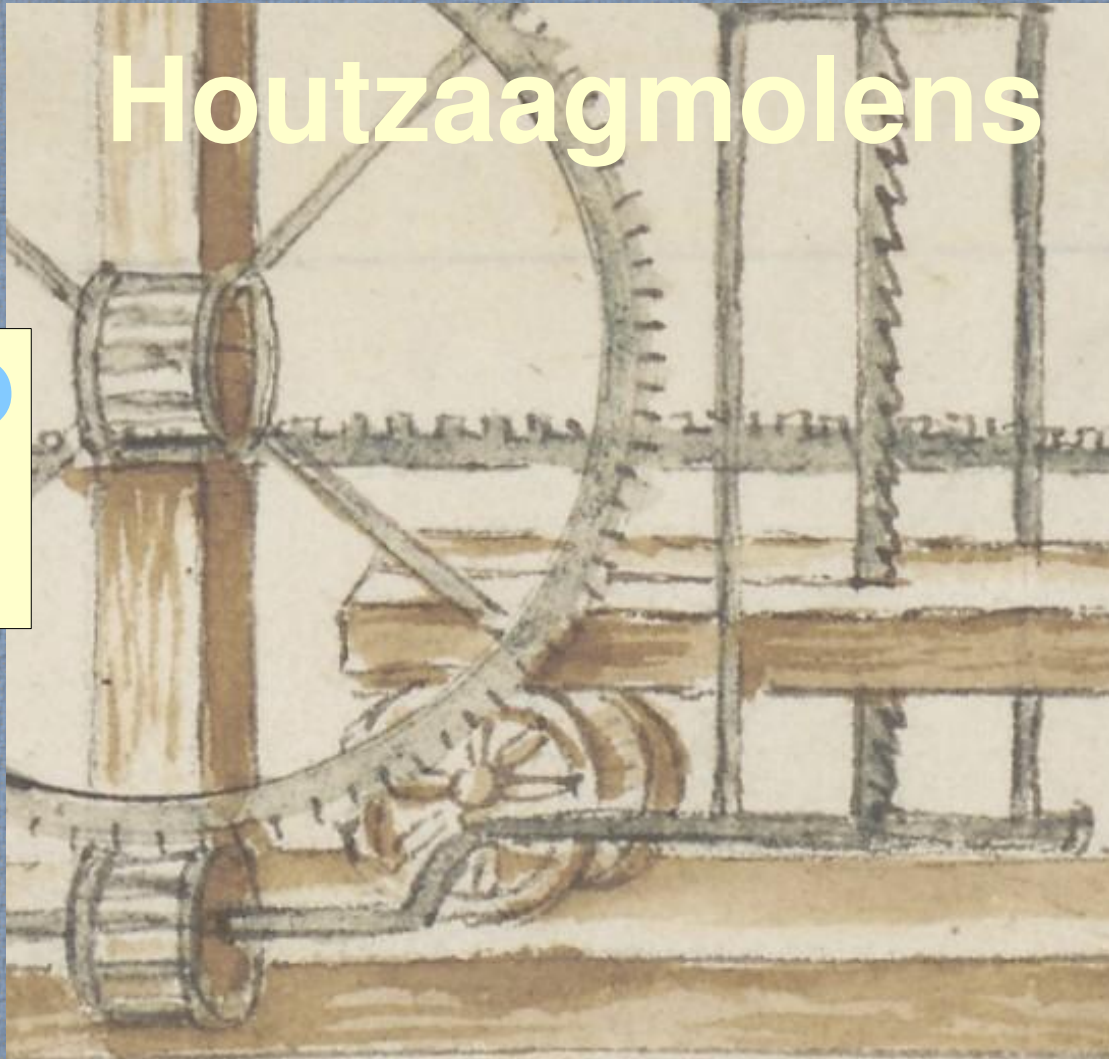
“het Juffertje” zoals getekend op het patent van 1597.

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Een wel
HEEL
bijzonder
creckwerck!

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

- Conclusies:
 - De tekening is zeer globaal
 - Je kunt amper van een “krukas” spreken
 - Hoe het krabbelwerk in elkaar stak.. ??
 - Nog geen sprake van 120° verdeling
 - Krelis was een opportunist!

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Eerder zaagde men maximaal 2 bomen per dag met 2 handzagers.

Dankzij de houtzaagmolen kunnen vier á vijf personen in één dag wel zestig bomen tot planken verwerken. Veel gelijkmatiger van vorm dan handgezaagde planken ook nog!

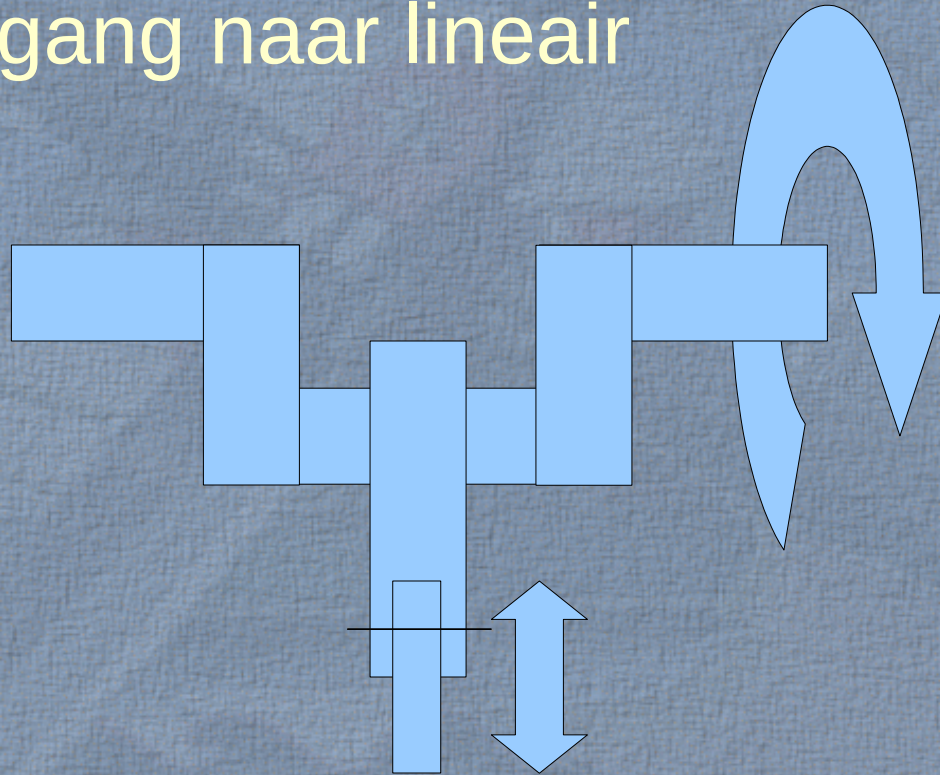
Zeer handig / nuttig als je boten wilt bouwen!

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Krukas: rondgang naar lineair

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Als je maar 1 “bocht” gebruikt wordt de molen heel ongelijk belast.

Met 3 “bochten” die 120° uit elkaar zijn geplaatst is de belasting een stuk gelijkmatiger

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Houtzaagmolen - De Rat
IJlst

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

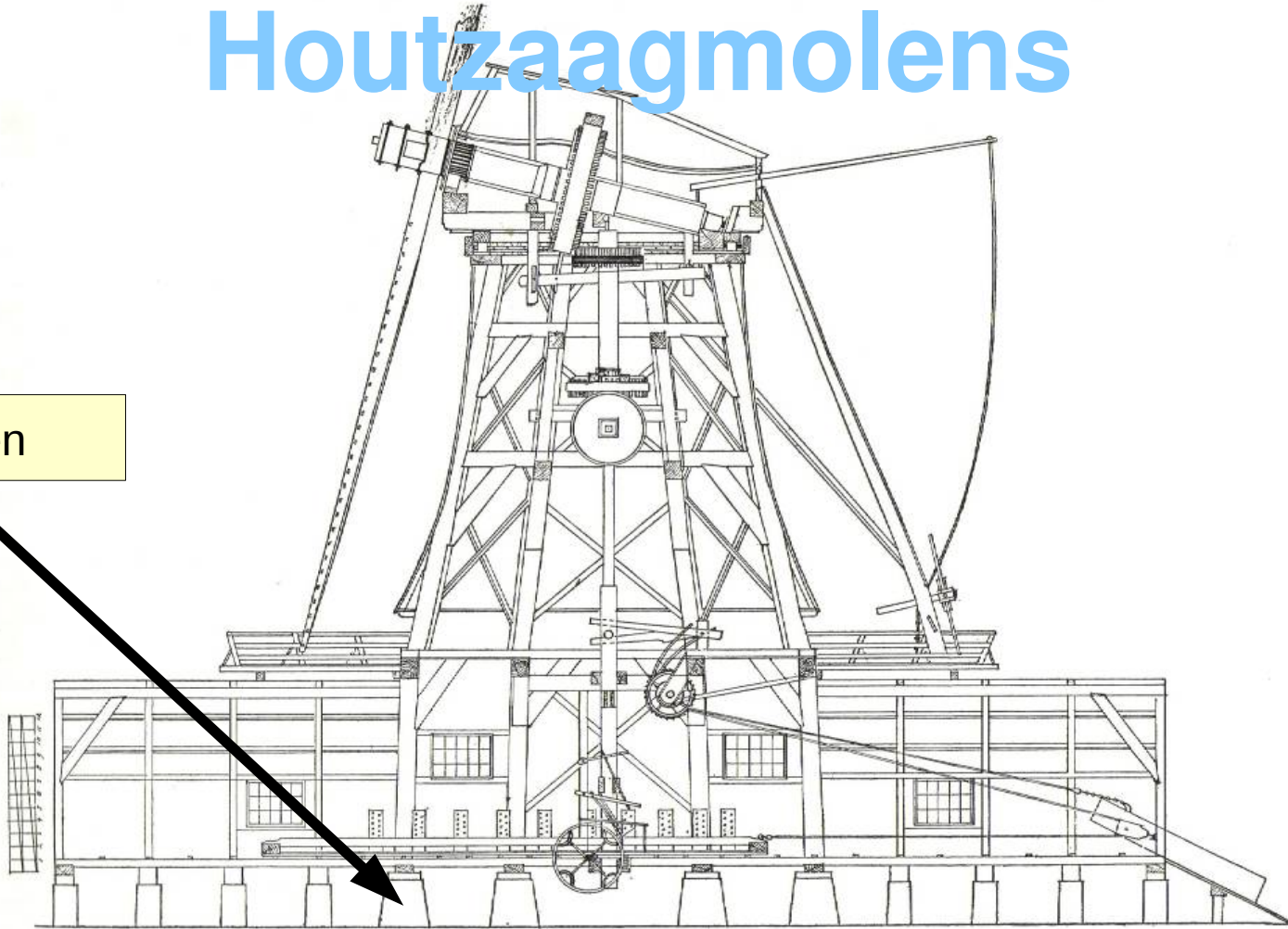
- Amsterdam WAS het houtzaagcentrum..
- Maar men verbood de nieuwe molens!
- Men week uit naar de Zaanstreek
- Het gevolg is bekend..
- 240 houtzaagmolens in de Zaanstreek!

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Stiepen

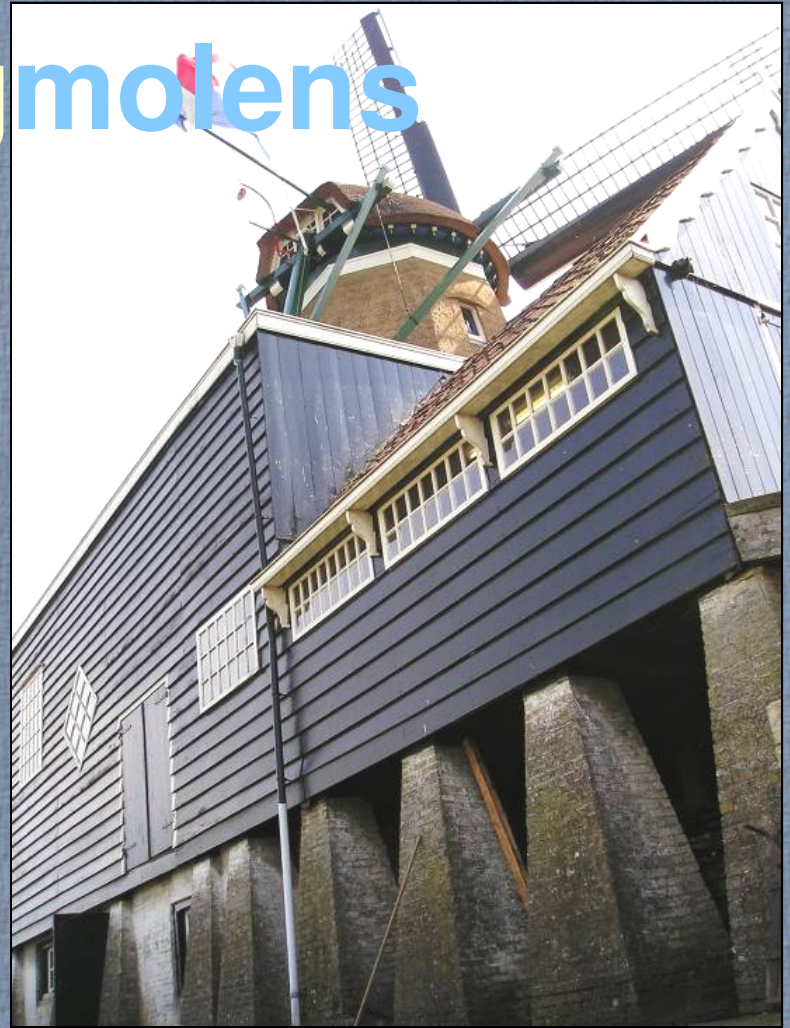

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Stiepen dienen om de zaagvloer te verhogen. Zo ontstaat een “kelder”, die “het kot” word genoemd. Daarin verzameld zich het zaagsel.

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

- Wat is een...
 - Kolderstok
 - Wuifelaar
 - Pompraam
 - Krukas
 - Krabbelwerk

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Kolderstok... ook wel wuifelaar!

Een staak aan de krukas in de houtzaagmolen, aangebracht om de draaiende beweging om te zetten in een op- en neergaande beweging om de zaagramen te bedienen.

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Pompraam (pomp - raam)

Een leeg (loos) zaagraam wat dient om de krachtverdeling op de krukas gelijkmatig te houden en zo de gang in de molen te houden.

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Krukas

As die de ronddraaiende beweging helpt omzetten in een rechtstandige..

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Krabbelwerk

Een voorziening om het te zagen hout voort te schuiven naar het zaagraam.

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Krukwiel

Krukas

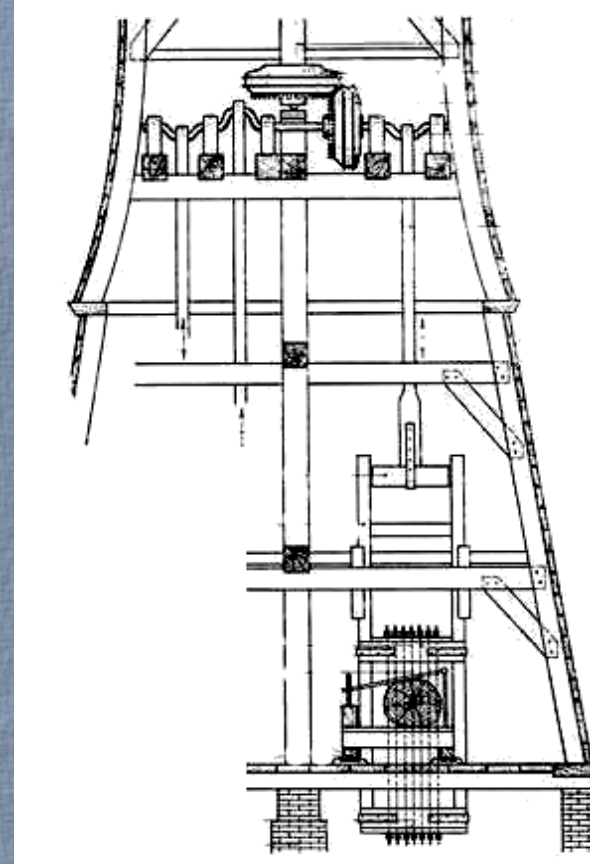
Wuifelaar

Draaihoofd

Zaagraam

Bovenspanhoofd

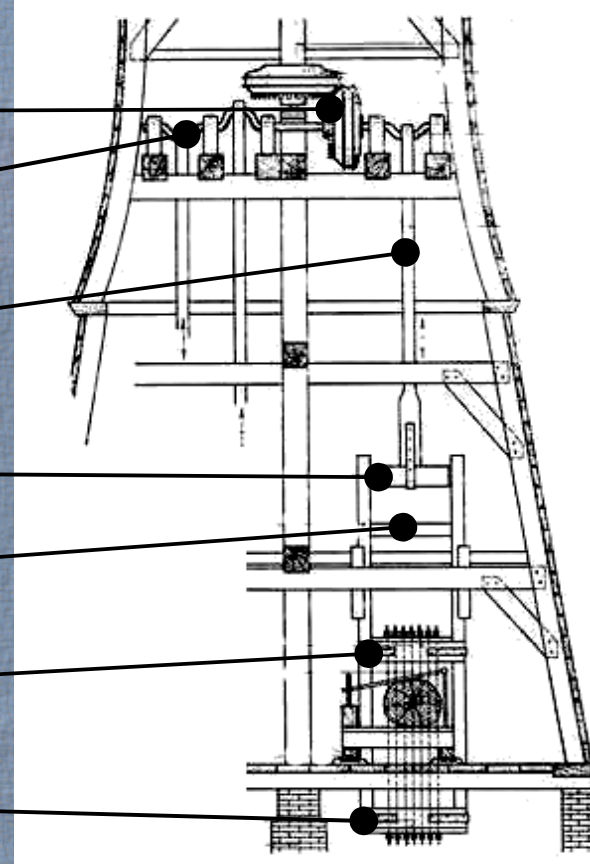
Onderspanhoofd

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Krukwiel
Krukas
Wuifelaar
Draaihoofd
Zaagraam
Bovenspanhoofd
Onderspanhoofd

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Al heel snel werden in plaats van achtkante en zeskante molens de zogenaamde “paltrok” molens gebouwd.

Waarom?

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Al heel snel werden in plaats van achtkante en zes-kante molens de zogenaamde “paltrok” molens gebouwd.

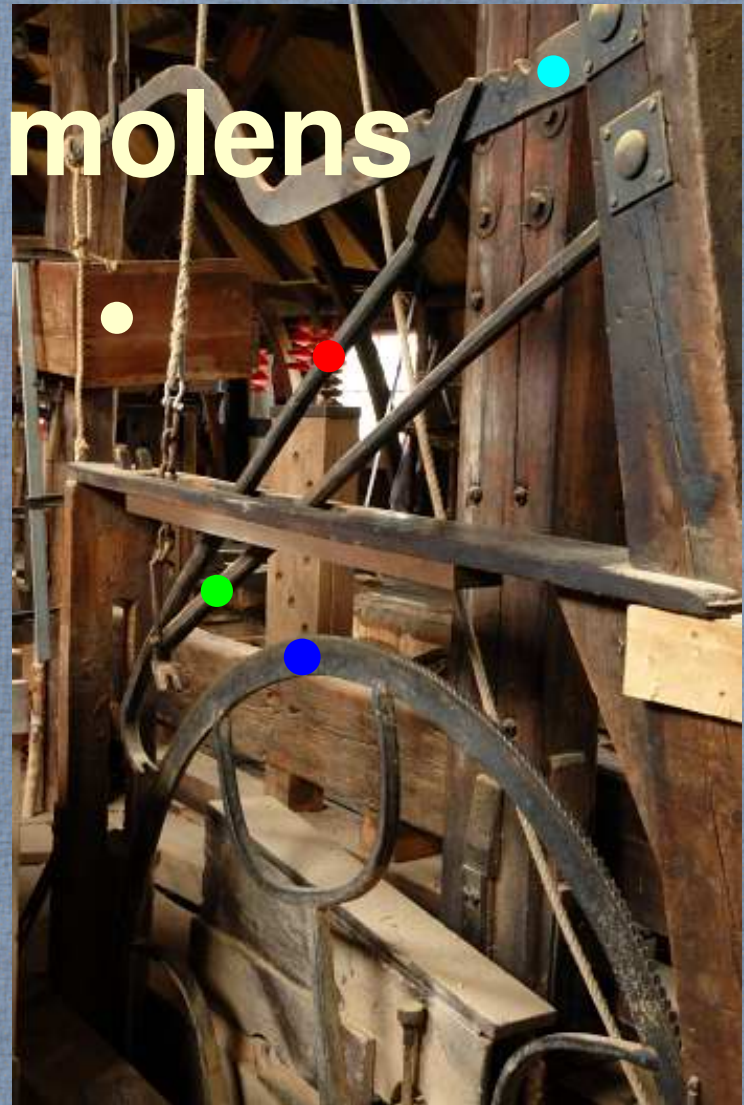
Een paltrok is eenvoudiger van opbouw en bevat minder zware (en dus: dure) onderdelen dan een zes- of achtkant. Maar.. je kon hele zware boomstammen niet zagen.

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

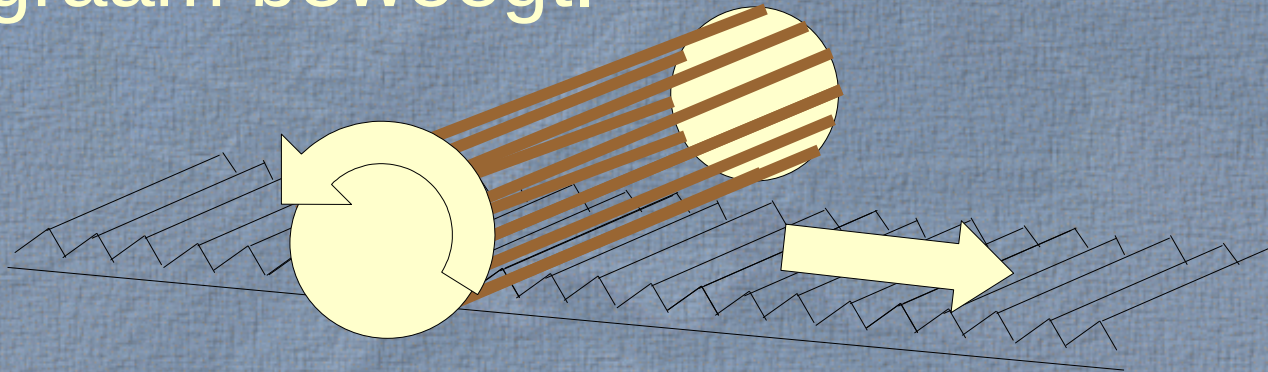
Het krabbelwerk: het zaagraam ● beweegt de krabbelstok ● die aan de krabbelarm ● is verbonden. De pal ● voorkomt dat het krabbelrad ● terug kan draaien.

Slochter molenstichting

Houtzaagmolens

Het krabbelrad beweegt weer een klein rondselkje met 6-8 staven (een soort lantaarnwielkje dus). Die staven duwen een tandheugel aan die de zaagslede naar het zaagraam beweegt.

Slochter molenstichting